

NOTES FALLERES

FOCI FLAMA

Per Guillem Guastavino Gallent

PREHISTÒRIA FALLERA

Acaba l'hivern. Les cases en la intimitat canvien d'indumentària. Fan nosa les estores, els vestits vells i les cadires trencades. Els fusters netegen els tallers, llenquen les borumballes i l'asserradura.

Els nens dels barris populars, troven avinentesa de tenir una estona d'esbarjo cremant tota mena de detritus dels veïns i dels fusters. En caure la nit, amunteguen draps i mobles vells amb fustes i li boten foc al conjunt.

Allí de les rialles de xics i grans; allí d'intents deportius en botar la foguera.

Poc a poc el foc va consumint les restes del temps que se'n va, liquidant el compte del passat i deixant pas lliure a la primavera i a l'estiu.

EDAT MITJANA

Els joves s'uneixen a la diversió infantívola.

Creix la foguera i els adults hi posen la nota personal. Ja no és el plaer del foc pel foc; ja la foguera perd la vigorositat prehistòrica.

Amb una escombra i un vestit vell fan un ninot en el qual la jovenalla veu simbolitzat una determinada persona del barri. Més tard són dos o tres ninots que representen un succeït que ha pres cos en la *chismografia* del carrer.

Els assumptes d'aquestes falles — que encara han conegut a València els qui passen dels quaranta-cinc anys — giraven al voltant de defectes morals d'alguns veïns del carrer. Aquestes fogueres eren un *auto de fe* popular, en el qual es cremava, simbòlicament, els indesitjables del barri.

A vegades era un avar que feia préstecs usuaris; altres vegades es tractava d'un *ménage a trois* públic i notori.

La justícia popular tornava al foc el seu tradicional sentit purificador.

EDAT MODERNA

A mida que el temps passava també evolucionava el fons i la forma de les falles, fins arribar a l'estat actual d'aquestes.

La falla pren més volum. Els artistes intervenen en la seva construcció. Ja no són solament mobles vells els elements principals. Entren elements nous i adquireix la falla aspecte de monument invertint-s'hi milers de pessetes.

Respecte al fons, la sàtira perd l'aspecte de barri i pren altre d'interès local o nacional. Ja són problemes polítics de la ciutat o de la regió; ja apareixen meravellosament modelats Romanones, Maura, Alhucemas i fins l'ex-rei. (Ja en època monàrquica l'esperit republicà del poble de València posava en *auto de fe* el cap d'Estat.)

Al costat d'aquesta sàtira política nacional o local, també tenia lloc la sàtira d'aspecte social, i per conseqüència — en satiritzar certs mals costums — a vegades el color de l'assumpte reflexava la verdositat... de la mar i de les hortes properes.

Per altra part les autoritats i les entitats culturals i mercantils de València, fomentaren el costum faller adjudicant premis per a les millors, el que ha produït un desenvolupament extraordinari en aquests darrers anys.

L'AMBIENT

Si tenim en compte que València cada barri té més d'una falla, ens farem una idea aproximada de l'aspecte que oferirà la ciutat amb les seves noranta o cent falles.

Cada una d'elles té la seva banda de música (portada dels pobles de la regió) que es passa gran part del dia i de la nit fent cercaviles o donant concerts junt a la falla.

Unit a això contem les traques, el nombrós públic que recorre la ciutat visitant les falles, les típiques *bunyolerías*, etc., i, sobretot, la població en pes que s'uneix a les festes.

LITERATURA FALLERA

En la que hem anomenat *Edat mitjana fallera*, el xiste de l'assumpte restava incògnit per als visitants de fora del barri. Mancava una explicació i per tant, aparegueren pels cantons dels carrers — junt a la falla — uns cartells fets a mà amb quartetes i quintetes al·lusives.

Més tard, en desenvolupar-se l'activitat fallera — va sortir el llibret amb l'explicació i relació de tot lo que conté la falla, essent els encarregats de la venda tots els nens de la barriada.

Al principi la literatura fallera corria a càrrec d'amateurs de la poesia que alternaven les ferramentes de treball amb el cultiu de les muses. Després s'han incorporat a aqueixa literatura poetes de firma reconeguda que no tenen inconvenient a alternar la poesia joc-floralesca amb la festiva i popular dels llibrets de falla.

EXPANSIÓ

Ara ja hi som a l'Edat contemporània de les falles.

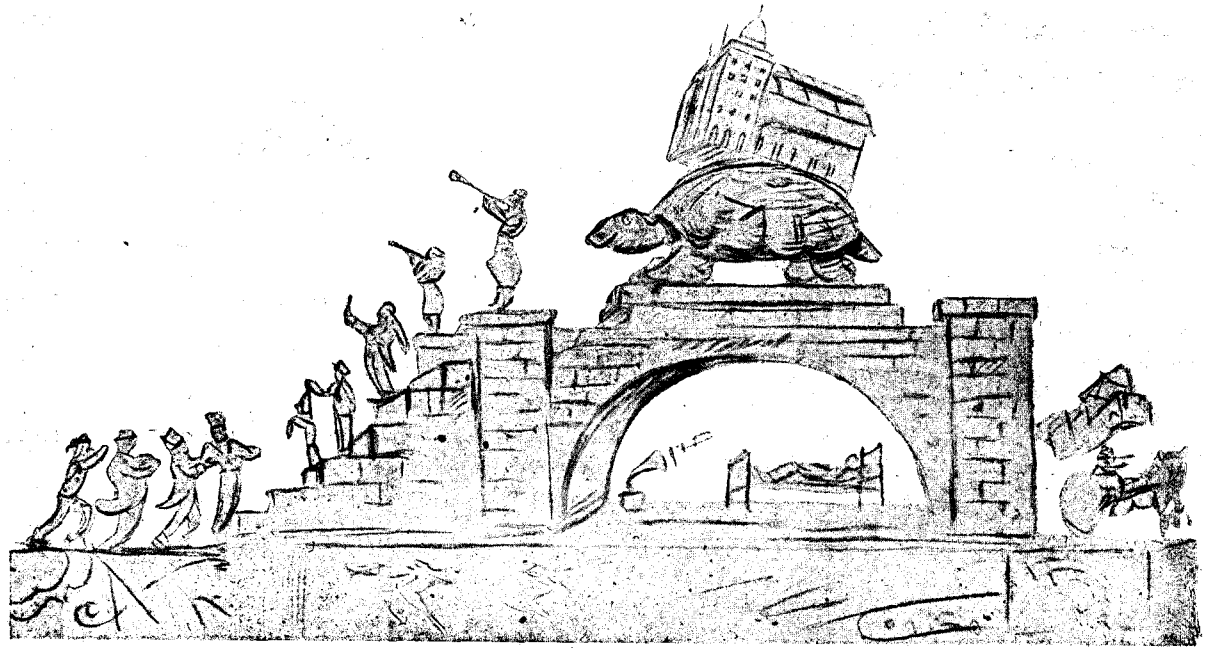
No solament a València es planten falles. Molts poblets de la Regió han seguit l'exemple i, sobretot, estan arraiolades a Alacant, Madrid i Barcelona han vist falles a casa seva. Ara és Tarragona la que les planta.

Potser que aquest valencianíssim costum pugui perpetuar-se fora de la terra nadiua per ésser una manifestació popular que permet la iniciativa local i admet també tota mena de varietats que la facin adaptable fora de València.

Diverses cases comercials d'aquesta ciutat ens han indicat la conveniència que prestem atenció al greu problema provocat per la forma com es ve fent actualment la contractació d'obres de càrrega i descàrrega al Port.

Realment és una qüestió que, per molts i seriosos motius cal estudiar desapaixonadament, i cal, sobre tot, arribar a un canvi de procediments, car de seguir les coses com ara, el tràfic del port no trigarà a patir-ne les conseqüències.

Atenent aquells precés, començarem demà la publicació d'una sèrie d'articles, en els quals una persona de gran competència en la matèria i de suficient claredat de criteri i independència de judici, estudiarà els grans defectes dels sistemes actuals de contractació i senyalarà el camí que caldria seguir per acabar amb allò que pot esdevenir un motiu de franca decadència del nostre Port.

A REMARCAR:

...que ahir no es parlava d'altra cosa a Tarragona que de la falla.

...que als Mercats, de tant de parlar-ne, semblava que no es vengués ni es comprés altra cosa que llonzes de falla, falla de l'artet, i taronges de la falla.

...que els baillets, pel carrer, s'insultaven dient-se els uns als altres: *Calla, calla, que tens uns "morros" com la tortuga de la falla!*

...que a les tendes de queviures, les minyones, capficades amb la idea dominant a tot arreu, diuen distretes a l'adrogner: *"Bon dia, senyor Ariño, pesim nou unces de falla, però de la bona"*.

...que un escolanet de la Seu, a la nit, estigué fins a la una veient el plantament, arribà a l'endemà a la sagristia mig adormit, i agafant la "cerilla", l'ha encesa amb un "misto" a punt de començar la missa. I en dir-li el sagristà, veient que quasi no s'aguantava dret: *"On vas amb la cerilla, Papitu?"*, ha respost agafant la campaneta i les canadelles: *"A encendre la falla"*.

...que per comble, un amic que em devia un "duro", me'l retornà anit. Però amb falla. Vull dir, amb fulla. Es a dir: amb full.

...que ja no sé què dic i fins la ploma em falla...

Demà publicarà

"DIARI DE TARRAGONA"

en lloc preferent, unes declaracions fetes a Londres pel Vice-president de la Conferència Econòmica Internacional, senyor Nicolau d'Olwer, al nostre distingit col·laborador i compatriota J. B., exclusivament per al nostre Diari.

Falla i festes

PROGRAMA PER AVUI

A les deu del matí, cercavila per les bandes de música.

A les dotze, al Serrallo, es dispararà una bonica traca.

A la una, a la Rambla del 14 d'abril, espertarrant engament de la monumental i esfereïdora traca.

Tarda, a les cinc, tindrà lloc la gran cavalcada, que serà presidida per la fallera major i cort d'honor.

A la nit, grans concerts a la Rambla.

...

S'interessa de tots els joves que vulguin assistir a la cavalcada i que no estiguin inscrits, que a les 14 hores compareixin a l'Escola del Treball del carrer de Jaume I.

La falla de l'Estació Central

Dijous, eren les dues de la matinalada quan escrivim una breu impressió sobre el plantament de la falla a la Rambla. I diem que ahir al matí ja fóra acabada. Doncs bé: era la una de la tarda que encara s'hi treballava a bo i millor, donant els darrers retocs a l'obra, que resulta superba.

No és per dir la gentada que desfilà durant tot el dia pel davant d'aquell vertader monument del gènere faller, admirant l'art i la gosadia amb què ha estat construït, per Adolf Ariño. I les lloances dirigides a l'encert i bellesa de la falla, han estat unànimes i ben entusiàstiques.

La falla de l'Estació Central, no és una obra d'efecte de conjunt, vista amb una sola ullada. Ben a l'inversa: és una obra que cal admirar amb calma, per tal de copsar-ne tots els magnífics detalls, car és realment d'un gènere minuciosament detallista. Això fa que cada vegada que hom l'admira, hi trobi nous caires interessants que no deuen ésser passat per alt.

DESCRIPCIO DE LA FALLA

Tractarem de descriure-la en breus paraules. Sobre el pla terreny, limitat per uns petits trastos on van amagades les bateries de l'enllumenat elèctric i que tenen forma poligonal, s'aixeca una gran plataforma, els plafons laterals de la qual, apareixen pintats amb temes decoratius moderns, de traça força aïrosa i adients i de dibuix i colorit correctíssims. A la part central d'aquesta plataforma, s'aixeca un pont de gran tamany — "el pont de la il·lusió" — flanquejat per quatre fermes pilastres: Aquest cos, d'un aspecte magnífic, està construït imitant la forma, estructura i color de les construccions romanes. A la part davantera d'aquest pont, hi ha ajustada una gran graderia també de carreus romans, de la mateixa alçària i amplària que el pont.

A dalt d'aquest darrer, s'aixeca una altra plataforma o basament, imitant carreus romans també, sobre el qual s'aguantava una fenomenal tortuga, que és mecànica, car belluga el cap imitant el moviment de la seva marxa. Finalment, sobre la tortuga, hom pot veure la maqueta ideal de la nova Estació tan cobejada, edifici monumental de línies modernes, d'un bell efecte arquitectònic. Aquest gran edifici té tres cúpules, en cada una de les quals oneja una de les tres banderes valenciana, catalana i republicana.

També es convoca a tots els ja inscrits, a la mateixa hora i al mateix local, per tal d'ésser-li's lliurats els abillaments necessaris.

LA COMISSIO.

AVIS ALS LECTORS

Degut a l'excés abrumador d'originals hem de deixar per a demà la

reproducció exacta i admirable d'un carro de la brossa, sense mancar-hi detall, per damunt del qual, es veu sortir la càrrega, que no és altra cosa que una reproducció admirablement feta, de l'estació vella, complementada amb detalls de sà humorisme. Es tan gran l'exactitud de la reproducció fins pel que fa al cavall, que cal ésser ben prop i parahi l'atenció, per adonar-se'n que allò "no té vida".

En l'interior de la volta del pont, hi ha un pagès tarragoní dormint en un llit, com si somiés allò que tan desitja. A fora, per la gran graderia romana, baixen quatre personatges, que representen directius i empleats de les companyies ferroviàries. Més amunt, a banda i banda de la tortuga, dos heralds de llegenda, fan sonar les trompetes de la fama. I baix, en la primera plataforma, un grup de personatges representatius de les Corporacions tarragonines — que no són ni volen ésser retrats de persones determinades — surten a rebre els ferroviaris, mentre a l'altra banda, uns "pedaços" amenitzen l'acte.

Finalment, en els dos àngles inferiors davanteres, dues figures decoratives, argentades, duen uns cartells al·lusius al tema de la falla.

Ens faltava dir que en el plafó posterior del pont, hi ha una làpida "romana" amb una inscripció humorística molt reeixida.

La falla du una gran instal·lació elèctrica, amb alguns centenars de bombetes que proporcionen una llum suau de focus abscondits.

L'estació nova porta també enluminat propi, i cada una de les seves múltiples portes, ue passen de la vineta, té el seu corresponent focus d'art voltaic en miniatura. Això fa que l'efecte a la nit sia fantàstic i potser tan bell, si més no, com de dia.

Les proporcions de l'obra artística, la distribució de masses, el colorit, etc., són una cosa encertadíssima, que acrediten l'autor Adolf Ariño de veritable eminença en el gènere.

L'alçària total, és de 10 metres, uns vuit de llargada i altres deu d'amplada. Com ja deiem ahir, han entrat en la construcció 283 peces.

Acabarem dient que després de saber això el lector, no estranyarà que Ariño estigué rebent aquests dies felicitacions entusiàstiques, a les quals afegim la nostra ben cordial

revisió de les festes celebrades ahir, especialment del magnífic acte celebrat a l'Ateneu de Tarragona amb motiu de la proclamació de les senyorettes falleres, acte que constituï una festa entusiàstica i brillant, de compenetració valenciano-tarragonina.